

Dla rozwoju infrastruktury i środowiska

Projekt planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik opracowywany jest w ramach projektu POIS.05.03.00-00-285/10 „Projekty planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 zlokalizowanych na terenie województw kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego” współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”.

Opis założeń do sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik

Opis obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik

Obszar Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik obejmuje dwie bezodpływowe niecki otoczone wysokimi wałami zwydmień, z których największa nosi nazwę Góra Wizna. Rozciąga się tu duży kompleks leśny zwany Czernikiem, w którym dominują bory sosnowe.

Jedne z najlepiej zachowanych na terenie wschodniego Mazowsza torfowisk mszysto-turzycowych i mszarów z klasy *Scheuchzerio-Caricetea nigrae* (7140) z płatami reprezentującymi stadia przejściowe do torfowisk wysokich ze związku *Sphagnion magellanicum*. Są one interesujące pod względem syntaksonomicznym, bowiem nawiązują pod względem składu gatunkowego i struktury do zbiorowisk *Eriophoro vaginati-Sphagnetum recurvi* i *Ledo-Sphagnetum magellanicum*. Swoistą mozaikę tworzą tu zbiorowiska: turzycy dzióbkowatej *Carici rostratae-Sphagnetosum apiculati* (= *Sphagno-Caricetum rostratae*), wełnianki wąskolistnej *Eriophoro angustifolii-Sphagnetum recurvi* i turzycy nitkowatej *Caricetum lasiocarpae*. Ten ostatni występuje w dwóch postaciach: płaskiego, dywanowego mszaru oraz pływających wysepek. Do osobliwości należą niewielkie powierzchniowo płyty mszaru dolinkowego z turzycą bagienną (*Caricetum limosae*). Obrzeża torfowisk porastają różne pod względem fazy rozwojowej, jak również stopnia zachowania bory bagienne *Vaccinio uliginosi-Pinetum* (91D0*)

Dużą wartość przyrodniczą tego terenu podkreśla masowe występowanie rosiczki okrągłolistnej (*Drosera rotundifolia*) oraz obecność turzycy bagiennnej (*Carex limosa*) wymienionej w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin, szlaczkonii torfowca (*Colias palaeno*) figurującego w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt oraz ważki zalotki większej *Leucorrhinia pectoralis* (1042).

Na terenie obszaru występuje dość liczna populacja żmii zygzakowatej *Vipera berus* oraz odbywają lęgi żurawie *Grus grus*.

Powierzchnia obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik wynosi 53,80 ha.

Wyszczególnienie przedmiotów ochrony

Zgodnie z informacjami zawartymi w Standardowym Formularzu Danych (SDF) przedmiotami ochrony w obrębie obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik są siedliska i gatunki:

7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea nigrae*),

*91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum* i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne),

1042 *Leucorrhinia pectoralis* (zalotka większa).

Zastrzega się jednak, że w wyniku weryfikacji podczas prac terenowych nad projektem planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik podana wyżej lista przedmiotów ochrony może ulec zmianie.

Ustalenie, jakie części obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik nie są objęte projektem planu zadań ochronnych

Z powodu braku dokumentów planistycznych, które mogłyby stanowić podstawę do wyłączenia z procesu planistycznego fragmentu obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik projektem planu zadań ochronnych objęto cały obszar.

Wyjaśnienie, czym jest plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, jaką ma podstawę prawną, jakie są cele jego ustanowienia, w jaki sposób będzie powstawał i jakie będzie powodował skutki

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik to podstawowy dokument planistyczny sporządzany na okres 10 lat. Jest narzędziem ochrony tego obszaru, a ściślej przedmiotów ochrony znajdujących się w jego obrębie. Określa się w nim:

- cele działań ochronnych i zadania zmierzające do zachowania „integralności obszaru Natura 2000”¹,
- zadania zmierzające do utrzymania lub przywrócenia przedmiotom ochrony „właściwego stanu ochrony”²,
- harmonogram i sposoby realizacji zadań ochronnych,
- podmioty odpowiedzialne za realizację celów i zadań ochronnych,
- metody monitorowania i ewaluacji efektów wdrożenia planu.

Należy tu nadmienić, że jeżeli jest to niezbędne dla osiągnięcia celów działań ochronnych w obszarze Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik, to ustalenia planu zadań ochronnych mogą dotyczyć także terenów i działań poza granicą obszaru.

Obowiązującą w podejściu do środowiska, w tym przede wszystkim podczas sporządzania projektów planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 jest **zasada przezorności**, zgodnie z którą „wszystkie racjonalne wątpliwości zawsze muszą być interpretowane na korzyść środowiska przyrodniczego”, a w szczególności:

¹ Zgodnie z art. 5 pkt 1d ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 ze zm.) przez „**integralność obszaru Natura 2000**” rozumie się „spójność czynników strukturalnych i funkcjonalnych warunkujących zrównoważone trwanie populacji gatunków i siedlisk przyrodniczych, dla ochrony których zaprojektowano lub wyznaczono obszar Natura 2000”.

² Zgodnie z art. 5 pkt 24 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 ze zm.) „**właściwy stan ochrony gatunku**” oznacza „sumę oddziaływań na gatunek, mogącą w dającej się przewidzieć przyszłości wpływać na rozmieszczenie i liczebność jego populacji na terenie kraju lub państw członkowskich Unii Europejskiej lub naturalnego zasięgu tego gatunku, przy której dane o dynamice liczebności populacji tego gatunku wskazują, że gatunek jest trwałym składnikiem właściwego dla niego siedliska, naturalny zasięg gatunku nie zmniejsza się ani nie ulegnie zmniejszeniu w dającej się przewidzieć przyszłości oraz odpowiednio duże siedlisko dla utrzymania się populacji tego gatunku istnieje i prawdopodobnie nadal będzie istniało”, natomiast zgodnie z art. 5 pkt 25 wspomnianej wyżej ustawy „**właściwy stan ochrony siedliska przyrodniczego** — sumę oddziaływań na siedlisko przyrodnicze i jego typowe gatunki, mogącą w dającej się przewidzieć przyszłości wpływać na naturalne rozmieszczenie, strukturę, funkcje lub przeżycie jego typowych gatunków na terenie kraju lub państw członkowskich Unii Europejskiej lub naturalnego zasięgu tego siedliska, przy której naturalny zasięg siedliska przyrodniczego i obszary zajęte przez to siedlisko w obrębie jego zasięgu nie zmieniają się lub zwiększają się, struktura i funkcje, które są konieczne do długotrwałego utrzymania się siedliska, istnieją i prawdopodobnie nadal będą istniały oraz typowe dla tego siedliska gatunki znajdują się we właściwym stanie ochrony”.

- na działania mogące potencjalnie zaszkodzić środowisku można zezwolić tylko wtedy, gdy rozwieje się wszystkie racjonalne wątpliwości i uzyska pewność, że negatywne oddziaływanie nie wystąpi,
- jeżeli występuje niepewność co do istnienia lub zakresu zagrożeń, należy przyjąć środki ochrony bez konieczności oczekiwania, aż rzeczywistość i powaga tych zagrożeń zostaną w pełni wykazane; oznacza to, że potrzebne działania i regulacje na rzecz ochrony elementów środowiska (w tym ograniczenia w korzystaniu ze środowiska) należy podjąć nawet wtedy, gdy jeszcze nie ma niezbitych dowodów, że będą one skuteczne, a są tylko uzasadnione przypuszczenia.

Podstawą prawną dla sporządzenia projektów planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 jest art. 28 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 ze zm.). Organem sporządzającym plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie, natomiast projekt planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik opracowuje w ramach projektu POIS.05.03.00-00-285/10 „Projekty planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 zlokalizowanych na terenie województw kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego” Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J. i J. Śniadeckich w Bydgoszczy. Wykonawcą projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik jest firma Biuro Badań, Monitoringu i Ochrony Przyrody „EcoFalk” Michał Falkowski, Siedlce, ul. Sokołowska 83/17.

Udział społeczeństwa w procesie planistycznym gwarantuje zapis art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 ze zm.).

Tryb sporządzania projektów planów zadań ochronnych określono w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. z 2010 r. Nr 34, poz. 186) i wytycznych „*Opracowanie planu zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 — projekt*” wydanych przez GDOŚ na podstawie art. 32 ust. 1 w świetle art. 32 ust. 2 pkt 1 ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Zgodnie z tymi regulacjami projekt planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik sporządzany będzie w trzech etapach, z których drugi składa się z trzech modułów.

Celem realizacji etapu I jest:

- ustalenie terenu objętego projektem planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik,
- ustalenie przedmiotów ochrony objętych projektem planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik,
- określenie zasad upowszechniania informacji o postępie prac nad projektem planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik, komunikacji z interesariuszami i utworzenie Zespołu Lokalnej Współpracy.

Zakres prac II etapu sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik obejmuje:

moduł A

- kwerendę dostępnych informacji o obszarze Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik i przedmiotach ochrony w jego obrębie,
- weryfikację w terenie zebranych informacji o obszarze Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik i przedmiotach ochrony w jego obrębie w celu ich uaktualnienia lub uzupełnienia,

- wykonanie cyfrowego opisu granic oraz sporządzenie mapy obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik,

moduł B

- ocenę stanu zachowania przedmiotów ochrony w obrębie obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik,
- identyfikację rzeczywistych i potencjalnych zagrożeń dla przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik oraz analizę możliwego ich wpływu na przedmioty ochrony w perspektywie czasowej przynajmniej 10 lat,
- ustalenie celów działań i listy zadań ochronnych,
- naniesienie na mapę informacji o przedmiotach ochrony, zidentyfikowanych zagrożeniach i zadaniach ochronnych,

moduł C

- ustalenie zakresu, sposobów wykonania oraz harmonogramu realizacji zadań i działań ochronnych,
- ustalenie potrzeby i perspektywy czasowej sporządzenia planu ochrony dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik,
- ustalenie zgodności projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik z dokumentami planistycznymi i opracowanie wskazań do zmiany ich zapisów,
- zestawienie potrzeb skorygowania granic obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik i uaktualnienia zapisów w standardowym formularzu danych (SDF),
- sporządzenie dokumentacji projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik i projektu zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie o ustanowieniu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik.

III etap procesu planistycznego dotyczy obowiązku ustosunkowania się do zgłoszonych uwag i postulatów dotyczących projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik, a następnie wprowadzeniu wymaganych korekt i uzupełnień.

Po zatwierdzeniu przedmiotowego projektu Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie ustanawia w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik.

Prawidłowo sporządzony i ustanowiony plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik powinien powodować następujące skutki:

- a) zakres rzeczowy, harmonogram realizacji i koszty działań niezbędnych dla ochrony obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik będą jednoznacznie określone umożliwiając występowanie o środki na ich wykonanie,
- b) będą wyznaczone formalne podstawy o występowanie o środki na wykonanie niezbędnych prac związanych z realizacją zadań ochronnych,
- c) podsumowana zostanie wiedza o obszarze Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik i przedmiocie ochrony stanowiąca podstawę do późniejszego śledzenia zmian,
- d) w przypadku, gdy z przedmiotami ochrony będzie działało się coś złego ustalony system monitoringu będzie działał jako „sygnał ostrzegawczy”; umożliwi on też ocenę skuteczności podejmowanych działań ochronnych,
- e) ułatwione będzie kwalifikowanie (screening) przedsięwzięć pod kątem możliwości wywierania negatywnego wpływu na obszar, jednak z zastrzeżeniem, że przedsięwzięcia nie ujęte w planie jako zagrożenia trzeba będzie traktować jako mogące wpływać negatywnie na obszar Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik,

- f) uszczegółowione zostaną „założenia ochrony obszaru”, a cele planu zadań ochronnych będą „punktem odniesienia” dla ocen oddziaływania przedsięwzięć na obszar Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik oraz dla strategicznych ocen oddziaływania innych planów,
- g) zidentyfikowane i wskazane będą „ryzykowne” lub złe zapisy istniejących studiów i planów z punktu widzenia ochrony Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik i tym samym obarczone ryzykiem niemożności ich realizacji, jednakże nie pociągnie to za sobą obowiązku zmiany planu przez gminę, ale będzie informacją, że realizacja takich zapisów studiów lub planów może napotkać na problemy w procedurze ocenowej,
- h) w razie potrzeby będzie podstawa do zastosowania art. 37 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody — *„jeżeli działania na obszarze Natura 2000 zostały podjęte niezgodnie z ustaleniami planu zadań ochronnych, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska nakazuje ich natychmiastowe wstrzymanie i podjęcie w wyznaczonym terminie niezbędnych czynności w celu przywrócenia poprzedniego stanu danego obszaru, jego części lub chronionych na nim gatunków”*,
- i) ułatwione będzie wdrażanie programu rolnośrodowiskowego, który musi być zgodny z planem zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik (zgodność interpretuje i poświadcza RDOŚ),
- j) kontrolowane będą uchybienia rolników wobec tak zwanej „zasady wzajemnej zgodności” i w przypadku, gdy podjęto działania w gospodarce rolnej niezgodnie z ustaleniami planu zadań ochronnych, będą podstawy do stosowania sankcji w zakresie płatności bezpośrednich,
- k) uwzględnione będą nowo znalezione gatunki lub siedliska, które powinny być przedmiotami ochrony w tym obszarze, co na przykład umożliwi względem nich stosowanie art. 6 (4) dyrektywy siedliskowej,
- l) jeżeli będą ku temu wystarczające przesłanki, wykazana zostanie konieczność zrobienia planu ochrony i modyfikacji SDF lub zmiany granic obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik,
- m) określone zostaną potrzeby i sposoby działań komunikacyjnych.

Informowanie o postępach prac nad projektem planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik oraz konsultacje społeczne.

Istotnym elementem procesu planistycznego są konsultacje społeczne. Obowiązek ich przeprowadzenia wynika z art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 ze zm.).

W ramach procedury opracowania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik przewidziano powołanie Zespołu Lokalnej Współpracy oraz dwa spotkania dyskusyjne. Zainteresowani uczestnictwem w Zespole Lokalnej Współpracy mogą zgłaszać się na adresy podane poniżej. Informacja o miejscu i datach spotkań dyskusyjnych będzie podana w odrębnym komunikacie.

Z bieżącym stanem prac nad projektem planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik będzie można zapoznać się oraz zgłaszać uwagi i wnioski za pośrednictwem publicznie dostępnych kanałów teleinformatycznych („Platforma Informacyjno – Komunikacyjna” dostępna ze strony www.pzo.gdos.gov.pl, strona internetowa www.projektnatura.utp.edu.pl).

Sposoby komunikowania się z organem sporządzającym plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik

1. Za pomocą poczty elektronicznej lub faksem:
rdos.warszawa@rdos.gov.pl
nr fax: +48 22 556 56 02
2. Korespondencja tradycyjna na adres:
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie
ul. Henryka Sienkiewicza 3, 00-015 Warszawa
3. Telefonicznie:
Aneta Adamska
tel. +48 22 556 56 69

Sposoby komunikowania się z opracowującym projekt planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik — Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J. i J. Śniadeckich w Bydgoszczy, Katedra Kształtowania i Ochrony Środowiska

1. Za pomocą poczty elektronicznej lub faksem:
wbochrona@utp.edu.pl
nr fax: +48 52 340 81 41
2. Korespondencja tradycyjna na adres:
Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J. i J. Śniadeckich
Katedra Kształtowania i Ochrony Środowiska
ul. Sucha 9, 85-796 Bydgoszcz
3. Telefonicznie:
dr inż. Mieczysław Stachowiak — koordynator merytoryczny POIS.05.03.00-00-285/10
tel. +48 52 340 86 70; +48 535 635 341

Sposoby komunikowania się z wykonawcą projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik

1. Za pomocą poczty elektronicznej:
dr Michał Falkowski — koordynator projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH 140037 Torfowiska Czernik
mfzuraw@wp.pl
2. Korespondencja tradycyjna na adres:
Biuro Badań, Monitoringu i Ochrony Przyrody „EcoFalk” Michał Falkowski
ul. Sokołowska 83/17
08-110 Siedlce